

# CUAST

ที่ประชุมสภาข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปชมท.)  
Council of University Administrative Staff of Thailand



วารสารวิชาการ ปชมท. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 : พฤษภาคม - สิงหาคม 2560



## วารสารวิชาการ ปชมท.

ที่ประชุมสภาข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปชมท.)

Council of University Administrative Staff of Thailand

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2560)

### บทความรับเชิญพิเศษ

• สืบ ชีวิต และการเปลี่ยนแปลง วิทยา สุธฤตดำรง.....	1
---	---

### บทความวิชาการ

• พัฒนาการการนำเสนอผลงานวิจัยแบบบรรยาย ฉายสุรีย์ สุรวีโล.....	7
--	---

### บทความวิจัย

• การวิเคราะห์และเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ ที่มีต่อการเรียนการสอนแบบ "ห้องเรียนกลับด้าน" ดวงพร โกรสุทธิ์.....	12
• การประเมินผลสัมฤทธิ์โครงการพลเมืองดี ผ่านรูปแบบกิจกรรมนอกหลักสูตรของนักศึกษาปริญญาโท ภาคปกติ สถาบันจัดพิมพ์บริหารศาสตร์ สุรพงษ์ โพธิ์ขาว, กัมภีระ สัมวิวรรณกุล, วีระวัฒน์ ปิ่นนิลฉาย.....	24
• ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือของเครือข่ายในการจัดทำค่าของประมาณแผ่นดินมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ศราวุธ ป้อมสินทรัพย์, ภาวดี ศิริพลใหญ่ย์, ชนิภา สวัสดิ์ศิริกุล.....	32
• การตรวจวัดปริมาณค่ากัมมันตภาพจำเพาะของนิวโคดท์กัมมันตรังสี (40K, 226Ra และ 232Th) ในตัวอย่างข้าวสายพันธุ์พื้นเมือง (Oryza sativa) จังหวัดปทุมธานี โดยใช้เทคนิคแกมมาสเปกโทรเมตรี ชูเช็ง ชยคานา, โมลูน อินตัน, อุดอัยษาน สุขแก้ว, ศรวิภา จาอาษา, โชนัน ดอเสาะ.....	41
• ความสนใจของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายเฉพาะสาขาศาสตร์ในการเลือกเข้าศึกษา ในสาขาวิชาของคณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สิงวาลย์ วรณกุล.....	47
• ประสิทธิภาพของการแจ้งเวียนเอกสารโดยการใช้ Google Forms จิตตานันท์ ดิกุล, อนุวัช แยกลาง.....	55
• เปรียบเทียบข้อกำหนดวินัยและการดำเนินการทางวินัยของผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อริญู ก็นธิยะ.....	67
• ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของผู้มีครงานตำแหน่งสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัย สุรกาญจน ยุวอาร, คารณ ไชยชนะโชติ.....	77
• ความคาดหวังในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ณิศรา จันทร์เพ็ช.....	88
•ทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมขอสโมสรนักศึกษา คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ประทีป อินทร์เขียว.....	99
• กระบวนการพัฒนาความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สิทธิพร ดุทธิสรโกร.....	109

ISSN : 1686-7777  
<http://www.council-uast.com>



## บทบรรณาธิการ

จากการประกาศนโยบาย ประเทศไทย 4.0 ของรัฐบาล ซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม นั้น มหาวิทยาลัยเป็นหน่วยงานสำคัญหนึ่งในหลายๆ หน่วยงาน ที่จะช่วยพัฒนาบุคลากรให้มีความก้าวหน้าทางด้านวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา แล้วนำไปต่อยอดในกลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมทั้งกลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ กลุ่มสาธารณสุขและเทคโนโลยีทางการแพทย์ กลุ่มเครื่องมืออุปกรณ์อัจฉริยะและระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม และกลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และบริการที่มีมูลค่าสูง จึงถือได้ว่าเป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญและต้องปรับตัวให้เป็นมหาวิทยาลัย 4.0 เช่นกัน ในขณะที่ปัญหาหลายประการของไทยยังต้องได้รับการแก้ไข เช่น ปัญหางบประมาณด้านการศึกษาสูงเมื่อเทียบกับต่างประเทศ ปัญหาด้านการปรับตัวเพื่อรองรับการลงทุนขนาดใหญ่ของรัฐบาล การเปิดหลักสูตรที่มีความซ้ำซ้อนกันและไม่ตรงตามศักยภาพหรือความเชี่ยวชาญ เน้นจัดการศึกษาเชิงพาณิชย์ ทักษะปัญหาภาษาอังกฤษในระดับต่ำ ปัญหาธรรมาภิบาลหรือการบริหารงาน และงานวิจัยไม่มีคุณภาพหรือตอบโจทย์การแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศ เป็นต้น อีกทั้งการวิจัยในระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่ที่มุ่งเน้นเอาจำนวนผลงานการตีพิมพ์เพื่อใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาของสาขาวิชาการ โดยให้ความสำคัญกับการวิจัยจากงานประจำของสายสนับสนุนค่อนข้างน้อย ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะงานหรือเพื่อการพัฒนาของสายสนับสนุนเป็นการทำงานมากขึ้นถือเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตัวบุคคลและในองค์กร และมีส่วนสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุนการปรับตัวให้เป็นมหาวิทยาลัย 4.0 ไปพร้อมกันสายวิชาการได้เช่นกัน

ที่ประชุมสภาข้าราชการและลูกจ้างมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปชมท.) ก่อกำเนิดขึ้น ด้วยความมุ่งมั่นของผู้แทนข้าราชการ สาย ข-ค และลูกจ้างประจำ ในมหาวิทยาลัย โดยมีเป้าหมายสั้นๆ ชัดเจนตรงไปตรงมาในขณะนั้นว่า “คิดและทำเพื่อเพื่อนข้าราชการและลูกจ้างฯ” ก่อกำเนิดจากสภาข้าราชการและผู้แทนจากสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ได้มีการรวมตัวและจัดประชุมในลักษณะการประชุมทางวิชาการหรือประชุมสัมมนา หลายครั้ง และในการประชุมฯ ครั้งที่ 4 ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จากการบริหารหารือร่วมกันจึงเป็นที่มาและก่อกำเนิดเป็น ปชมท. ในวันที่ 27 มกราคม 2536 ได้มีประกาศใช้บังคับที่ประชุมประธานสภาข้าราชการและลูกจ้างมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ (ปชมท.) ว่าด้วย การบริหารงานของที่ประชุม พ.ศ. 2536 ต่อมาได้มีการเปลี่ยนชื่อองค์กร ปชมท. เป็น **ที่ประชุมสภาข้าราชการและลูกจ้างมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย** เมื่อปี พ.ศ. 2545 โดยมีเจตจำนงให้ ปชมท. เป็นองค์กรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ ประสานความร่วมมือ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์และเผยแพร่ความรู้ วิทยาการใหม่ๆ ตลอดจนส่งเสริมให้มีการปฏิบัติต่อข้าราชการ สายสนับสนุนวิชาการ อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม และมีพันธกิจ คือเป็นองค์กรตัวแทนประสานสัมพันธ์ ทุกสถาบันอุดมศึกษา ช่วยชี้แนะและแก้ไขปัญหา มุ่งมั่นพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุนให้ข้อมูลข่าวสาร ร่วมวิวัฒนาการอุดมศึกษาไทย ด้วยพันธกิจนี้เอง ปชมท. จึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนา ได้ดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ประจำปี พ.ศ. 2560 เพื่อให้บุคลากรทางการศึกษาได้เข้าใจบทบาทกับเป้าหมายมหาวิทยาลัย 4.0 และสามารถกำหนดทิศทางที่สอดคล้องกับไทยแลนด์ 4.0 ตามนโยบายของรัฐบาล ได้แก่การจัดการประชุมทางวิชาการ ปชมท. ประจำปี พ.ศ. 2560 “ไทยแลนด์ 4.0 กับอุดมศึกษาไทย” นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งเครือข่ายภายใต้ ปชมท. แล้ว เครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายวิจัยสายสนับสนุน เครือข่ายบริหารทรัพยากรบุคคล เครือข่ายบริหารและธุรการ เครือข่ายกายภาพ เครือข่ายงานบริการการศึกษาและกิจการนักศึกษา และเครือข่ายนิติกร เครือข่ายพัฒนาระบบงานนโยบายและแผน และกำลังอยู่ในช่วงดำเนินการจัดตั้งอีก 3 เครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายการเงินและพัสดุ เครือข่ายงานประชาสัมพันธ์ และ

เครือข่ายงานห้องปฏิบัติการ โดยในแต่ละเครือข่าย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินงานด้านการพัฒนาระบบงานในแต่ละกลุ่มสายงานของสายสนับสนุนวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุวัตถุประสงค์และบังเกิดผลดีต่อประชาคมอุดมศึกษา ซึ่งมีกิจกรรมประจำปีมากมาย ทั้งนี้เพื่อเป็นเวทีในการสร้างเสริมความสัมพันธ์ ประสานความร่วมมือ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์และเผยแพร่ความรู้ วิทยาการใหม่ๆ ของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาไทย

นอกจากนี้ ปชมท. ได้มีการจัดทำวารสารวิชาการ ปชมท. ขึ้น เพื่อการเผยแพร่งานวิชาการและบทความวิจัยของบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา และเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดเห็นข้อเสนอแนะ เป็นสื่อกลางในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา อันเป็นแนวทางนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความร่วมมือกันและบังเกิดประสิทธิภาพในการทำงาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 เป็นต้นมา และได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2560) โดย 16 ฉบับ ที่ผ่านมานั้น มีว่าที่ร้อยตรีสุวิจิต ฝิวพันธ์ เป็นบรรณาธิการ และสำหรับปีที่ 6 ฉบับที่ 2 เป็นต้นไปนี้ กระผม ดร.จรงค์ศักดิ์ พนมวน รั้งหน้าที่เป็นบรรณาธิการ ของวารสารวิชาการ ปชมท. แทน และเพื่อนำวารสารวิชาการ ปชมท. ขึ้นชุดหนึ่ง ซึ่งฐานข้อมูล TCI ปชมท. จึงได้มีแต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงวารสารวิชาการ ปชมท. ขึ้นชุดหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยบรรณาธิการบริหารทั้งหมด และมีกระผมเป็นประธานกรรมการ โดยมีการปรับปรุงรูปแบบการดำเนินการของวารสารให้เป็นไปตามมาตรฐาน TCI ตั้งแต่นั้นเป็นต้นไป

โดยวารสารฉบับนี้ ได้รับเกียรติจาก ดร.วิทยา สุฤทธิดำรง ผู้เชี่ยวชาญด้านแนวคิดแบบลิ้น และการจัดการเชิงองค์กร มาให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้แนวคิดแบบลิ้น เพื่อเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้มีขั้นตอนในการคิดและปฏิบัติเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงชีวิตอย่างเป็นระบบ ในบทความรับเชิญพิเศษเรื่อง “ลิ้น ชีวิต และการเปลี่ยนแปลง” นอกจากนั้นในวารสารฉบับนี้ยังมีบทความวิชาการอีก 1 บทความ และบทความวิจัยที่มาจากงานประจำของสายสนับสนุนวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ อีก 11 บทความ ซึ่งท่านสามารถเข้าไปดาวน์โหลดบทความทั้งหมดในวารสารวิชาการ ปชมท. ส่งบทความวิชาการหรือบทความวิจัย (ทางออนไลน์เท่านั้น) และดาวน์โหลดรูปแบบ หลักเกณฑ์ และคำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความ ได้ที่ <http://www.council-uast.com> โดยไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น

ทางวารสารฯ ใคร่ขอขอบพระคุณกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการประจำกองบรรณาธิการทุกท่าน คณะกรรมการบริหาร ปชมท. ท่านที่ปรึกษา ปชมท. สมาคณาจารย์และพนักงาน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ที่สนับสนุนการดำเนินงานของวารสารฯ ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้ วารสารวิชาการ ปชมท. ยินดีที่เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานหรือบทความของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กรในสถาบันอุดมศึกษาต่อไป

ดร.จรงค์ศักดิ์ พนมวน  
บรรณาธิการ

การตรวจวัดปริมาณค่ากัมมันตภาพจำเพาะของนิวไคลด์กัมมันตรังสี  
 $(^{40}\text{K}$ ,  $^{226}\text{Ra}$  และ  $^{232}\text{Th}$ ) ในตัวอย่างข้าวสายพันธุ์พื้นเมือง (*Oryza sativa*)  
 จังหวัดปัตตานี โดยใช้เทคนิคแกมมาสเปกโตรเมตรี  
 Measurement of Specific Activities of Radionuclide ( $^{40}\text{K}$ ,  $^{226}\text{Ra}$  and  
 $^{232}\text{Th}$ ) in Native Rice Samples (*Oryza sativa*) from Pattani Province  
 by Gamma Spectrometry

ฮูเซ็ง ชายดานา<sup>1</sup> ไมมูน อินตัน<sup>2\*</sup> อดุลล์สมาน สุขแก้ว<sup>2</sup> ดาริกา จาอาเฮะ<sup>2</sup> และ ไชนับ ดอเลาะ<sup>2</sup>  
 Huseng Chaydana<sup>1</sup>, Maimoon Intan<sup>2\*</sup>, Adulsman Sukkaew<sup>2</sup>, Darika Jaaoh<sup>2</sup> and Sainap Dorloh<sup>2</sup>

### บทคัดย่อ

เป้าหมายของงานวิจัยนี้เพื่อศึกษาชนิดของไอโซปริงส์ที่พบในธรรมชาติและตรวจวัดปริมาณกัมมันตภาพจำเพาะของนิวไคลด์กัมมันตรังสี ( $^{40}\text{K}$ ,  $^{226}\text{Ra}$  และ  $^{232}\text{Th}$ ) ที่สะสมอยู่ในตัวอย่างข้าวสายพันธุ์พื้นเมืองจังหวัดปัตตานี จำนวน 18 สายพันธุ์ โดยใช้หัววัดรังสีแบบเจอร์เมเนียมบริสุทธิ์สูง (HPGe detector) พบว่าไอโซโทปริงส์ที่พบในธรรมชาติ เป็นอนุกรมของธาตุกัมมันตรังสี 2 อนุกรม ได้แก่ อนุกรมยูเรเนียม ( $^{226}\text{Ra}$ ,  $^{214}\text{Pb}$  และ  $^{214}\text{Bi}$ ) และอนุกรมทอเรียม ( $^{228}\text{Ac}$ ,  $^{212}\text{Bi}$ ,  $^{212}\text{Pb}$  และ  $^{208}\text{Ti}$ ) นอกจากนี้ยังมี  $^{40}\text{K}$  ซึ่งเป็นไอโซโทปริงส์ที่ไม่ได้อยู่ในอนุกรมใดๆ จากผลการวิเคราะห์ปริมาณกัมมันตภาพจำเพาะของ  $^{40}\text{K}$ ,  $^{226}\text{Ra}$  และ  $^{232}\text{Th}$  ในตัวอย่างข้าวสายพันธุ์พื้นเมืองปัตตานี พบว่า มีค่ากัมมันตภาพจำเพาะอยู่ในช่วง 89.18–318.52 Bq/kg, 2.76–10.91 Bq/kg และ 2.59–8.21 Bq/kg ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยเป็น  $162.19 \pm 9.17$  Bq/kg,  $5.41 \pm 2.93$  Bq/kg และ  $4.91 \pm 2.38$  Bq/kg ตามลำดับ

**คำสำคัญ:** ข้าวพันธุ์พื้นเมือง นิวไคลด์กัมมันตรังสีตามธรรมชาติ ระบบวัดรังสีแกมมาชนิดเจอร์เมเนียมบริสุทธิ์สูง

### Abstract

The aim of this research was to study the type of radiation which is found in the nature environment. The specific activity of radionuclide ( $^{40}\text{K}$ ,  $^{226}\text{Ra}$  and  $^{232}\text{Th}$ ) in 18 local rice from Pattani province was detected. The local rice samples detected by a high-purity germanium (HPGe) detector and gamma spectrometry analysis system. It was found that the radioisotope in natural resources consist of radioactive element in two series which are a series of Uranium ( $^{226}\text{Ra}$ ,  $^{214}\text{Pb}$  and  $^{214}\text{Bi}$ ) and a series of Thorium ( $^{228}\text{Ac}$ ,  $^{212}\text{Bi}$ ,  $^{212}\text{Pb}$  and  $^{208}\text{Ti}$ ). Moreover, the result showed that the radioisotope in natural environment is a  $^{40}\text{K}$  that was not the radioisotope in any series. The specific activities of  $^{40}\text{K}$ ,  $^{226}\text{Ra}$  and  $^{232}\text{Th}$  in local rice samples from Pattani were a strong radioactive specific in the range of 89.18–318.52 Bq/kg, 2.76–10.91 Bq/kg and 2.59–8.21 Bq/kg, respectively. And the average values were  $162.19 \pm 9.17$  Bq/kg,  $5.41 \pm 2.93$  Bq/kg and  $4.91 \pm 2.38$  Bq/kg, respectively.

**Keywords:** native Rice, natural radionuclide, high-purity germanium (HPGe)

<sup>1</sup>นักวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จังหวัดยะลา 95000

<sup>2</sup>อาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จังหวัดยะลา 95000

<sup>1</sup>Scientist in Physics Faculty of Science Technolohg and Agriculture Yala Rajabhat University, Yala, 95000

<sup>2</sup>Lecturers in Physics Faculty of Science Technolohg and Agriculture Yala Rajabhat University, Yala, 95000

\*Corresponding author: e-mail: maimoon.i@yru.ac.th



## บทนำ

เนื่องจากตัวอย่างข้าวนั้นเมื่อถูกปลูกลงดินจะได้รับรังสีธรรมชาติที่แผ่ออกมาจากธาตุในดินและน้ำที่มาจากอัตราการแผ่กัมมันตภาพรังสีตามธรรมชาติร้อยละ 85 และจากมนุษย์สร้างขึ้นร้อยละ 15 ได้แก่ธาตุทอเรียม โปแทสเซียมและแก๊สเรดอน ธาตุทั้ง 4 จะสลายตัวตามหลักครึ่งชีวิต (Half-life) ซึ่งถือว่าธาตุเหล่านี้มีค่าครึ่งชีวิตยาวจึงยังมีปรากฏอยู่ในโลกจนถึงปัจจุบันและในระหว่างการสลายตัวจะแผ่รังสีออกมาในปริมาณต่างๆ กันในรูปของรังสีแอลฟา บีตา และแกมมา ธาตุทอเรียมเป็น

ตารางที่ 1 อนุกรมกัมมันตรังสีตามธรรมชาติ (Ikeya, 1993)

อนุกรม	นิวไคลด์กัมมันตรังสี	ครึ่งชีวิต (ปี)	นิวไคลด์ที่เสถียร
ยูเรเนียม	$^{238}\text{U}$	$4.47 \times 10^9$	$^{206}\text{Pb}$
แอกทิเนียม	$^{235}\text{U}$	$7.04 \times 10^8$	$^{207}\text{Pb}$
ทอเรียม	$^{232}\text{Th}$	$1.41 \times 10^{10}$	$^{208}\text{Pb}$
เนปทูเนียม	$^{237}\text{Np}$	$2.14 \times 10^6$	$^{209}\text{Pb}$

รังสีในธรรมชาติที่มีการสลายตัวต่อเนื่องเป็นห่วงโซ่เรียกว่า “อนุกรม” และจะไปสิ้นสุดที่ไอโซโทปรังสีที่เสถียร (ไซนัมและคณะ, 2556) ในขณะที่มีการสลายตัวนั้นจะปลดปล่อยพลังงานและธาตุที่เป็นไอโซโทปรังสีต่าง ๆ ออกมา มีอยู่ 4 อนุกรม คือ อนุกรมทอเรียม ยูเรเนียม แอกทิเนียม และเนปทูเนียม (Ikeya, 1993) ตามตารางที่ 1 นอกจากนี้ยังมีสารกัมมันตรังสีที่มีอยู่ในธรรมชาติอยู่แล้ว เริ่มมีตั้งแต่การกำเนิดของโลกมนุษย์แต่ไม่ได้เป็นสารกัมมันตรังสีที่มีอยู่ในอนุกรมกัมมันตรังสีที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น ได้แก่โปแทสเซียม ( $^{40}\text{K}$ ) และรังสีคอสมิกที่ผ่านเข้ามาในชั้นบรรยากาศของโลก รังสีที่มีอยู่ในธรรมชาติเหล่านี้จะมีมากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไปตามสภาพทางภูมิศาสตร์ รังสีที่มนุษย์สร้างขึ้นได้มาจากอาหาร เครื่องดื่ม จากการรับเอกซเรย์ทางการแพทย์ นอกจากนั้นมาจากฝุ่นกัมมันตรังสี ที่พ่นมาจากการทดลองระเบิดนิวเคลียร์ จากเครื่องใช้ภายในบ้าน และจากการขึ้นเครื่องบินที่สูง ทำให้ได้รับรังสีคอสมิกเพิ่มมากขึ้นกว่าปกติ รังสีที่เกิดจากฝีมือมนุษย์ เช่น ซีเซียม ( $^{137}\text{Cs}$ ) กัมมันตภาพรังสีดังกล่าวเมื่อสะสมในร่างกายเป็นจำนวนมากๆ จะทำอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตโดยทำให้อิเล็กตรอนหลุดจากอะตอมหรือเกิดความเสียหายต่อพันธะเคมีของเซลล์ การเปลี่ยนแปลงภายในเซลล์เป็นเหตุให้นิวเคลียสเปลี่ยนแปลงหรือเนื้อเยื่อตายในทันที ส่วนสำคัญมากได้แก่ เนื้อเยื่อสมอง เนื้อเยื่อเซลล์สืบพันธุ์โครโมโซมเปลี่ยน (Beretka, 1985)

ข้าวที่ได้จากการเพาะปลูกถือเป็นอาหารที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะคนไทยนิยมบริโภคกันอย่างแพร่หลาย และบริโภคเป็นอาหารหลักเพราะข้าวเป็นแหล่งของคาร์โบไฮเดรตที่ให้พลังงานและความอบอุ่น นอกจากนี้จะใช้บริโภคเป็นอาหารหลักประจำวันของประชาชนแล้วยังใช้ทำเป็นอาหารหวานชนิดต่าง ๆ ข้าวไทยถูกพัฒนาขึ้นมากมายหลากหลายสายพันธุ์ แต่ละสายพันธุ์ก็ไม่เหมือนกัน ตั้งแต่ชนิดของข้าวรูปร่างหน้าตาสีกลิ่น และคุณภาพ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งปัจจุบันนี้มีเทคโนโลยีสมัยใหม่เกิดขึ้นมากมายและได้เข้ามามีบทบาทต่อการเกษตรของไทยเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการใช้ปุ๋ยเคมี การใช้สารปราบศัตรูพืช การปรับปรุงพันธุ์ข้าว อาจส่งผลให้ข้าวได้รับการปนเปื้อนจากสารและธาตุกัมมันตรังสีต่าง ๆ ในดินและน้ำได้บ้างไม่มากก็น้อย หากในดินและน้ำมีการสะสมของสารกัมมันตรังสีมากเท่าไร อัตราการดูดซับของนิวไคลด์สารกัมมันตรังสีของพืชก็จะมีมากตามไปด้วย (ไมมุนและคณะ, 2552)

ทางคณะผู้วิจัย ได้เห็นถึงความสำคัญเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของมนุษย์ในส่วนของอาหารบริโภคอาหารซึ่งอาหารที่คนไทยนิยมบริโภคเป็นอาหารหลักในแต่ละเมื่อนั้นก็คือ ข้าว หากประชาชนบริโภคเข้าไปนั้นมีการสะสมของปริมาณสารกัมมันตรังสีมากเกินไปจะส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับผู้บริโภคเองด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการตรวจวัดและวิเคราะห์ข้อมูลของปริมาณกัมมันตภาพจำเพาะของนิวไคลด์กัมมันตรังสีโปแทสเซียม ( $^{40}\text{K}$ ) เรเดียม ( $^{226}\text{Ra}$ ) และทอเรียม ( $^{232}\text{Th}$ ) ในตัวอย่างข้าวพันธุ์พื้นเมือง ที่ประชาชนในจังหวัดปัตตานีนิยมเพาะปลูกและบริโภคกันเป็นส่วนใหญ่ จำนวน 18 สายพันธุ์ โดยใช้ระบบวัดรังสีแกมมาโดยใช้



หัววัดชนิดเจอร์เมเนียมบริสุทธิ์สูง (High-Purity Germanium, HPGe) (Singh,2005) นอกจากนี้ได้ทำการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้นี้กับค่าที่ตรวจวัดได้ของสำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ (กองการวัดกัมมันตภาพรังสี, 2547) และข้อมูลของกลุ่มนักวิจัยในประเทศไทย (ไมมูนและคณะ, 2552) (อุมาวดี, 2552) เพื่อเป็นการตรวจสอบปริมาณกัมมันตภาพรังสีโดยรวมและประเมินความเสี่ยงเบื้องต้นของการได้รับรังสีของผู้บริโภคชาวพันธุ์พื้นเมือง

### วัตถุประสงค์

1. ศึกษาชนิดของไอโซปริงส์ที่พบในธรรมชาติ
2. ตรวจวัดและวิเคราะห์ปริมาณกัมมันตภาพจำเพาะของนิวไคลด์กัมมันตรังสี  $^{40}\text{K}$ ,  $^{226}\text{Ra}$  และ  $^{232}\text{Th}$  ในตัวอย่างข้าวพันธุ์พื้นเมือง ที่ประชาชนในจังหวัดปัตตานี จำนวน 18 สายพันธุ์ โดยใช้ระบบวัดรังสีแกมมาชนิดเจอร์เมเนียมบริสุทธิ์สูง
3. เปรียบเทียบปริมาณกัมมันตภาพจำเพาะของนิวไคลด์กัมมันตรังสี  $^{40}\text{K}$ ,  $^{226}\text{Ra}$  และ  $^{232}\text{Th}$  กับค่าที่ตรวจวัดได้ของสำนักงานปรมาณูเพื่อสันติและข้อมูลของกลุ่มนักวิจัยในประเทศไทย

### ระเบียบวิธีวิจัย

#### วิธีการดำเนินการเก็บและเตรียมตัวอย่างข้าวพันธุ์พื้นเมือง

ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคข้าวสายพันธุ์พื้นเมืองของประชาชนในจังหวัดปัตตานี โดยการสังเกตและสอบถามเกษตรกรแต่ละพื้นที่ที่เพาะปลูกและนิยมบริโภคกันเป็นส่วนใหญ่ จากนั้นทำการเก็บตัวอย่างข้าวสายพันธุ์พื้นเมือง จังหวัดปัตตานี จำนวน 18 สายพันธุ์ นำรวงข้าวพันธุ์พื้นเมืองจำนวน 18 สายพันธุ์มาแกะเปลือกให้เหลือเป็นข้าวกล้อง นำมาผึ่งไว้ในอากาศที่อุณหภูมิห้อง แล้วนำไปอบที่อุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส ประมาณ 8-10 ชั่วโมง จนตัวอย่างข้าวแห้งสนิท นำมาบดให้ละเอียดแล้วทำการร่อนตัวอย่างด้วยตะแกรงขนาด 325 mesh เพื่อให้ตัวอย่างข้าวที่ได้นั้นมีขนาดที่สม่ำเสมอและใกล้เคียงกัน นำตัวอย่างข้าวที่ร่อนแล้วน้ำหนัก 125 กรัม บรรจุลงในภาชนะพลาสติก ซึ่งมีขนาดเช่นเดียวกับสารมาตรฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ปริมาณกัมมันตภาพจำเพาะนิวไคลด์กัมมันตรังสี  $^{40}\text{K}$ ,  $^{226}\text{Ra}$  และ  $^{232}\text{Th}$  แล้วทำการปิดภาชนะพลาสติกให้สนิท และปิดผนึกภาชนะพลาสติกด้วยเทปกาวเพื่อป้องกันการปลดปล่อยแก๊สเรดอน-ทอรอน แล้วนำไปเก็บไว้เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 1 เดือน ก่อนทำการตรวจวัด ทั้งนี้เพื่อให้เกิดสภาวะสมดุลทางกัมมันตรังสีในตัวอย่างข้าวพันธุ์พื้นเมือง

#### การตรวจวัดและวิเคราะห์ปริมาณกัมมันตภาพจำเพาะของนิวไคลด์กัมมันตรังสีตามธรรมชาติ

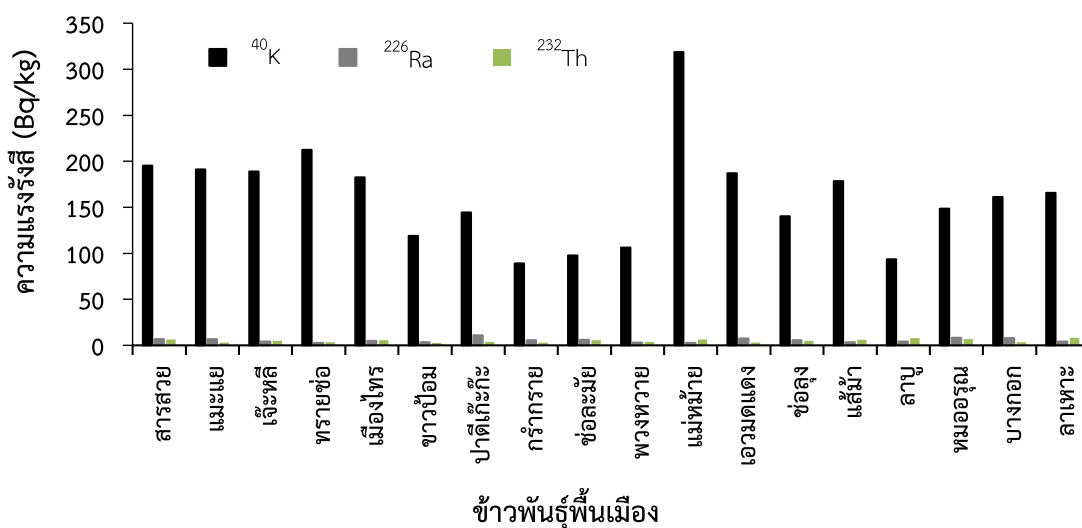
ทำการตรวจสอบและปรับเทียบเครื่องมือที่ใช้ ในที่นี้จะใช้แหล่งกำเนิดรังสีแกมมามาตรฐานชนิดซีเซียม ( $^{137}\text{Cs}$ ) โคบอลต์ ( $^{60}\text{Co}$ ) และแบเรียม ( $^{133}\text{Ba}$ ) เป็นตัวปรับเทียบมาตรฐาน จากนั้นนำตัวอย่างข้าวพันธุ์พื้นเมืองปัตตานีที่เตรียมไว้จำนวน 18 ตัวอย่าง ไปวัดสเปกตรัมรังสีแกมมาบนหัววัดรังสี HPGe โดยใช้เวลาในการวัดตัวอย่างละ 10,800 วินาที หรือประมาณ 3 ชั่วโมง พบว่าไอโซโทปริงส์ที่พบในธรรมชาติ เป็นอนุกรมของธาตุกัมมันตรังสี 2 อนุกรม ได้แก่ อนุกรมยูเรเนียม ( $^{226}\text{Ra}$ ,  $^{214}\text{Pb}$  และ  $^{214}\text{Bi}$ ) อนุกรมทอเรียม ( $^{228}\text{Ac}$ ,  $^{212}\text{Bi}$ ,  $^{212}\text{Pb}$  และ  $^{208}\text{Tl}$ ) และ  $^{40}\text{K}$  หลังจากนั้นนำผลสเปกตรัมรังสีแกมมาของธาตุ  $^{40}\text{K}$  ที่พลังงาน 1460.8 keV สเปกตรัมรังสีแกมมาของธาตุ  $^{226}\text{Ra}$  คำนวณได้จากพื้นที่ใต้พีคพลังงานของรังสีแกมมาของไอโซโทปริงส์  $^{214}\text{Pb}$  ที่พลังงาน 351.9 keV และสเปกตรัมรังสีแกมมาของไอโซโทปริงส์  $^{232}\text{Th}$  คำนวณได้จากพื้นที่ใต้พีคพลังงานของรังสีแกมมาของไอโซโทปริงส์  $^{208}\text{Tl}$  ที่พลังงาน 583.2 keV

### ผลการวิจัย

จากผลการตรวจวัดและวิเคราะห์ปริมาณกัมมันตภาพจำเพาะของนิวไคลด์  $^{40}\text{K}$ ,  $^{226}\text{Ra}$  และ  $^{232}\text{Th}$  ที่ตรวจวัดได้ในตัวอย่างข้าวพันธุ์พื้นเมืองปัตตานีจำนวน 18 สายพันธุ์ ได้ผลการทดลองดังนี้ (ตารางที่ 2 และภาพที่ 1)

ตารางที่ 2 ปริมาณกัมมันตภาพจำเพาะของนิวไคลด์ของ  $^{40}\text{K}$ ,  $^{226}\text{Ra}$  และ  $^{232}\text{Th}$  ในตัวอย่างข้าว

ลำดับที่	ตัวอย่างข้าวพันธุ์พื้นเมือง	กัมมันตภาพจำเพาะของนิวไคลด์ (Bq/kg)		
		$^{40}\text{K}$	$^{226}\text{Ra}$	$^{232}\text{Th}$
1	สารสวย	195.36 ± 11.48	6.58 ± 2.49	6.44 ± 1.39
2	แม่แย	191.11 ± 9.89	6.80 ± 3.00	2.89 ± 2.47
3	เจ๊ะหลี	188.75 ± 11.04	4.31 ± 2.97	4.90 ± 2.12
4	ทรายซ้อ	212.34 ± 11.88	2.81 ± 2.31	3.26 ± 2.73
5	เมืองไทร	182.62 ± 10.06	4.90 ± 2.16	5.56 ± 2.20
6	ขาวป้อม	118.92 ± 7.65	3.26 ± 2.73	2.59 ± 1.29
7	ปาดิเก๊ะเก๊ะ	144.39 ± 8.13	10.91 ± 2.44	3.67 ± 1.48
8	กรำกราย	89.18 ± 6.16	5.63 ± 7.33	3.08 ± 1.86
9	ซอละมัย	97.68 ± 6.54	6.11 ± 3.13	5.49 ± 3.18
10	พวงหวาย	106.17 ± 7.28	2.89 ± 2.47	3.65 ± 2.53
11	แม่หม้าย	318.52 ± 12.44	2.76 ± 1.71	6.39 ± 3.53
12	เอวมตแดง	186.86 ± 10.16	7.34 ± 2.28	3.08 ± 1.57
13	ซอลุง	140.15 ± 8.48	5.66 ± 1.98	4.90 ± 1.84
14	แส้มา	178.37 ± 10.99	3.26 ± 2.53	6.16 ± 3.58
15	ลาบู	93.43 ± 6.46	4.10 ± 2.90	7.87 ± 2.12
16	หมออรุณ	148.64 ± 8.28	8.24 ± 5.52	6.91 ± 3.92
17	บางกอก	161.38 ± 8.54	7.71 ± 2.85	3.35 ± 1.30
18	ลาเหาะ	165.63 ± 8.66	4.21 ± 1.97	8.21 ± 3.78
ค่าพิสัย		89.18 – 318.52	2.76 – 10.91	2.59 – 8.21
ค่าเฉลี่ย		162.19 ± 9.17	5.41 ± 2.93	4.91 ± 2.38



ภาพที่ 1 เปรียบเทียบปริมาณความแรงรังสีของ  $^{40}\text{K}$ ,  $^{226}\text{Ra}$  และ  $^{232}\text{Th}$  ในตัวอย่างข้าวพันธุ์พื้นเมืองปัตตานี

นอกจากนี้ ได้ทำการเปรียบเทียบปริมาณกัมมันตภาพจำเพาะเฉลี่ยของ  $^{40}\text{K}$ ,  $^{226}\text{Ra}$  และ  $^{232}\text{Th}$  ในตัวอย่างข้าวพันธุ์พื้นเมืองปัตตานี กับข้อมูลการตรวจวัดและวิเคราะห์ปริมาณกัมมันตภาพจำเพาะของนิวไคลด์ในตัวอย่างข้าวที่เก็บจากบริเวณอำเภอองค์กรักษ์ จังหวัดนครนายก ข้อมูลตัวอย่างข้าวจากศูนย์วิจัยข้าวภาคใต้ และข้อมูลที่ตรวจวัดได้ในตัวอย่างข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง โดยแสดงผลการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการทดลองไว้ในตารางที่ 3



**ตารางที่ 3** การเปรียบเทียบข้อมูลค่าเฉลี่ยกัมมันตภาพจำเพาะของนิวไคลด์  $^{40}\text{K}$ ,  $^{226}\text{Ra}$  และ  $^{232}\text{Th}$  ในตัวอย่างข้าวพันธุ์พื้นเมืองปัตตานี กับข้อมูลของ สنج.ปส. ข้อมูลค่าเฉลี่ยข้าวจากศูนย์วิจัยข้าวภาคใต้ และข้อมูลค่าเฉลี่ยข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง

ข้อมูลวิจัย	กัมมันตภาพจำเพาะของนิวไคลด์ (Bq/kg)		
	$^{40}\text{K}$	$^{226}\text{Ra}$	$^{232}\text{Th}$
ข้าวพันธุ์พื้นเมือง ปัตตานี	162.19 ± 9.17	5.41 ± 2.93	4.91 ± 2.38
ข้าวสาร (วัดอรุณรังสี)	5142.96 ± 43.52	54.19 ± 10.21	< 10.00
ข้าวสาร (ร.ร.บ้านช่องตะเคียน)	4905.62 ± 44.76	< 31.31	12.45 ± 2.94
ข้าวสาร (ร.ร.บางมด)	4244.00 ± 41.48	< 28.56	< 12.95
ข้าวสาร (วัดอรุณนยาราม)	4598.45 ± 41.59	< 30.31	< 8.54
ข้าวจากศูนย์วิจัยข้าวภาคใต้	157.87 ± 10.50	-	-
ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง	1162.30 ± 166.91	7.92 ± 2.41	4.69 ± 1.66

### สรุปผลการวิจัย

จากผลการตรวจวัดและวิเคราะห์ปริมาณกัมมันตภาพจำเพาะของนิวไคลด์กัมมันตรังสี  $^{40}\text{K}$ ,  $^{226}\text{Ra}$  และ  $^{232}\text{Th}$  ในดังแสดงในตารางที่ 1 เห็นได้ว่า ปริมาณกัมมันตภาพจำเพาะเฉลี่ยของ  $^{40}\text{K}$  มีค่ามากที่สุดในข้าวสายพันธุ์แม่หม้าย และมีค่าน้อยที่สุด คือข้าวสายพันธุ์กร่างราย ส่วนปริมาณกัมมันตภาพจำเพาะเฉลี่ยของ  $^{226}\text{Ra}$  มีค่ามากที่สุดในข้าวสายพันธุ์ปาติเกะก๊ะ และมีค่าน้อยที่สุด คือ ข้าวสายพันธุ์แม่หม้าย และปริมาณกัมมันตภาพจำเพาะเฉลี่ยของ  $^{232}\text{Th}$  มีค่ามากที่สุดในข้าวสายพันธุ์ลาเหาะ และมีค่าน้อยที่สุด คือข้าวสายพันธุ์ข้าวป้อม จากนั้นเมื่อทำการเปรียบเทียบปริมาณกัมมันตภาพจำเพาะเฉลี่ยของนิวไคลด์กัมมันตรังสี  $^{40}\text{K}$ ,  $^{226}\text{Ra}$  และ  $^{232}\text{Th}$  ในตัวอย่างข้าวพันธุ์พื้นเมืองปัตตานี กับข้อมูลของนักวิจัยในประเทศไทย ดังแสดงในตารางที่ 2 พบว่า ปริมาณกัมมันตภาพจำเพาะของ  $^{40}\text{K}$  และ  $^{226}\text{Ra}$  ในตัวอย่างข้าวพันธุ์พื้นเมืองปัตตานี มีค่าต่ำกว่าค่าที่ตรวจวัดได้ในตัวอย่างข้าวสารที่เก็บจากบริเวณอำเภอองค์กรักษ์ จังหวัดนครนายก กับค่าที่ตรวจวัดได้ในตัวอย่างข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง แต่จะมีค่ามากกว่าค่าที่ตรวจวัดได้ในตัวอย่างข้าวศูนย์วิจัยข้าวภาคใต้ ปริมาณกัมมันตภาพจำเพาะของ  $^{232}\text{Th}$  ในตัวอย่างข้าวพันธุ์พื้นเมืองปัตตานี มีค่าสูงกว่าค่าที่ตรวจวัดได้ในตัวอย่างข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง แต่น้อยกว่าค่าที่ตรวจวัดได้ในตัวอย่างข้าวสารที่เก็บจากบริเวณอำเภอองค์กรักษ์ จังหวัดนครนายก

### อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ปริมาณกัมมันตภาพจำเพาะเฉลี่ยของนิวไคลด์กัมมันตรังสี  $^{40}\text{K}$ ,  $^{226}\text{Ra}$  และ  $^{232}\text{Th}$  ในตัวอย่างข้าวพันธุ์พื้นเมืองปัตตานีจำนวน 18 สายพันธุ์ มีค่า 162.19 ± 9.17, 5.41 ± 2.93 และ 4.91 ± 2.38 Bq/kg ตามลำดับ ซึ่ง *อยู่ในเกณฑ์ปกติ* ดังนั้น ประชาชนทั่วไปที่บริโภคข้าวมีความปลอดภัยจากการได้รับรังสีที่สะสมอยู่ในข้าวพันธุ์พื้นเมืองปัตตานี และสามารถนำข้อมูลนี้ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานของปริมาณการสะสมของสารกัมมันตรังสีในตัวอย่างข้าวพันธุ์พื้นเมืองปัตตานี

### กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากหน่วยวิจัยฟิสิกส์นิวเคลียร์และวัสดุสาขาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา ที่ให้การสนับสนุนทั้งทางด้านวัสดุอุปกรณ์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการตรวจวัดและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด

## เอกสารอ้างอิง

- กองการวัดกัมมันตภาพรังสี. 2547. รายงานวิชาการประจำปี 2534-2546. สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ.
- ไชนับ ดอเลาะ อิดารัตน์ วิชัยดิษฐ สมหมาย ช่างเขีย พรทิพย์ พันธโกวิท ศิริพร สังข์หิรัญ ธนีสรา พุ่มพะกา เกียรติชัย สุทธิโชติ วิเชียร รตนธงชัย ศศิพันธุ์ คณะวีรัตน์ และ เจตรจันทร์ จันทน์นัย. 2556. การวิเคราะห์ปริมาณยูเรเนียม ทอเรียมและโพแทสเซียมในซากหอยน้ำจืดบริเวณแหล่งโบราณคดีถ้ำเขาหน้างวดสตูลโดยการอบนิวตรอน. รายงานการประชุมวิชาการประจำปี 2556. วันที่ 3-4 ธันวาคม 2556. ณ ศูนย์การศึกษาแลฟฟีกอบรมนานาชาติสำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตรมหาวิทยาลัยแม่โจ้. หน้า 169-177.
- ไมมูน เจ๊ะลี และ ประสงค์ เกษราธิคุณ. 2552. การตรวจวัดปริมาณค่ากัมมันตภาพจำเพาะของโปแตสเซียม-40 ( $^{40}\text{K}$ ) ในตัวอย่างข้าวจากศูนย์วิจัยข้าวในภาคใต้ของประเทศไทยโดยใช้เทคนิคแกมมาสเปกโทรเมตรี. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานมหาวิทยาลัยทักษิณ. วันที่ 24-25 กันยายน 2552. โรงแรมเจบี หาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.
- อุมาวดี สังข์ทอง. 2552. การตรวจวัดปริมาณกัมมันตภาพรังสีธรรมชาติในข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงที่เก็บจากบริเวณจังหวัดพัทลุง. โครงการานฟิสิกส์ วิทยาศาสตร์บัณฑิต. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- Beretka, J. and Mathew, P.J. 1985. Natural radioactivity of Australian building materials, industrial wastes and by-products. Health Physics. 48; 87-95.
- Ikeya, M. 1993. New Applications of Electron Spin Resonance Dating. Dosimetry and Microscopy. Singapore: World Scientific. 447 p.
- Singh, S., Rani, A. and Mahajan, R. K. 2005.  $^{226}\text{Ra}$ ,  $^{232}\text{Th}$  and  $^{40}\text{K}$  analysis in soil samples from some areas of Punjab and Himachal Pradesh, India using gamma ray spectrometry. Radiation Measurements. 39; 431-439.